

<https://helda.helsinki.fi>

Mistä on karjalaisuus tehty, Runet?

Oivo, Teemu

Suomen kansantietouden tutkijain seura ry
2019-12

Oivo , T 2019 , Mistä on karjalaisuus tehty, Runet? julkaisussa P Suutari & O
Davydova-Minguet (toim) , Joustavat etnisyydet : identiteettiprosessit Venäjän Karjalassa .
pö Kultaneito , Vuosikerta. XIX , Suomen kansantietouden tutkijain seura

<http://hdl.handle.net/10138/323960>

unspecified
acceptedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Mistä on karjalaisuus tehty, RuNet?

Tarkasteltaessa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muodostuvaa karjalaisuuden käsitystä 2010-luvun Venäjällä, voidaan väittää kahden muutosvoiman haastavan aiempaa voimakkaammin viralliset määritelmät ja ihmisten omakohtaiset kokemukset. Ensiksi, pitkään jatkuneen väestökehityksen trendin mukaan itsensä karjalaiseksi tunnistavien ihmisten määrä vähenee (Kareliastat 2013), minkä seurauksena heidän mahdollisuutensa itse määrittää käsitystä karjalaisuudestaan sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta voivat heiketä. Toiseksi, internet ja sosiaalinen media luovat aiempaa useammalle ihmiselle mahdollisuuksia osallistua keskusteluun karjalaisuudesta. Tässä artikkelissa tarkastelen karjalaisuutta sellaisena, kuin se on määrittynyt venäjänkielisen internetin eli RuNetin keskustelupalstoilla nationalismikeskusteluiden yhteyksissä vuosina 2010–2014.

Kysymys siitä, millaisena karjalaisuus ymmärretään nationalismia käsittelevien keskustelujen yhteydessä, stimuloi ihmisiä julkituomaan omia käsityksiään paitsi karjalaisuudesta sekä myös yleisesti kollektiivisista minä-kuvista Venäjällä. Analyyttinen lähtökohtani tähän aihepiiriin on foucault'laisen koulukunnan tutkijoiden esimerkkeihin perustuva ja erityisesti normien epäsuoraa valtaa havainnoiva diskurssianalyysi (Neumann 2010, 27; Kendall & Wickham 1999). Tämän menetelmän mukaisesti tutkin diskursseja historiallisiin ja tilallisiin konteksteihin sidonnaisina, sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muodostuvina lausumien, ideoiden sekä toiminnan kokonaisuuksina. Arvioin vallan toimintaa sosiaalista erilaistamista määrittävissä normeissa ja tiedossa, erityisesti kansallisuuteen liittyvien yhteisten käsitysten kiistattoman eli hegemonisen aseman luomista, ylläpitämistä, joustavuutta ja kyseenalaistamista. Analyysini venäjänkielisiltä keskustelufoorumeilta osoittaa, kuinka karjalaisuutta ja nationalismia koskevat käsitykset ovat normatiivisesti määrittäneet kansallistunteen hyväksyttävää julkituomisesta sekä kuinka ne ovat sidoksissa käsityksiin venäläisyydestä.

Tämä artikkeli jatkuu tutkimusaineiston ja tutkimuskontekstien esittelyillä. Ensimmäisessä analyysiluvussa esittelen nationalismin kontekstin sekä siihen liittyvät kolme

diskurssiryhmää, jotka tulivat esiin tutkimusaineiston keskusteluissa. Käsittelen nämä ryhmät tarkemmin seuraavissa luvuissa. Kyseinen jaottelu toimii käsitteellisenä työkaluna myös artikkelin viimeisessä analyysiosiossa, jossa kuvaan maantieteen, historian, kielen, geneettisen perimän ja kulttuurin merkityksiä karjalaisuudelle.

RuNet – venäjänkielinen internet tutkimuskohteena

Tässä artikkelissa olen pyrkinyt ymmärtämään karjalaisuuden ja nationalismin käsitteitä aineistolähtöisesti osallistujille avoimilta internetin keskustelupalstoilta. RuNet, eli venäjänkielinen internet, tarjoaa ihmisille Karjalasta Vladivostokiin ja ulkomaille mahdollisuuksia kohdata ja kommunikoida toistensa kanssa erilaisilla foorumeilla. Sisäistetyistä Venäjä-keskeisyydestään huolimatta RuNet yhdistää käytännössä useita miljoonia venäjän kielen osaajia maailmanlaajuisesti (Ks. esim. Dounaevsky 2013). Olen valikoinut aineistokseni julkiset keskustelut, joissa mainittiin molemmat hakusanat karjalaisuus ja nationalismi, eli tutkimukseni avainkäsitteet, jotta ne molemmat ilmenisivät kunkin viestin ja keskustelun asiayhteydessä.¹ Tällä menetelmällä löytämieni keskustelujen aiheet vaihtelivat suoraan karjalaisuutta ja nationalismia käsittelevistä ketjuista keskusteluihin, joiden pääpaino oli yhdellä avainsanalla toisen jäädessä lyhyeksi sivumaininnaksi. Analyysissäni olen pyrkinyt huomioimaan erityisesti sisäistetyt, ja siksi diskursiivisesti merkittävät käsitykset sekä keskustelujen asiayhteydet. Tutkimusaineiston kytkeytyminen nationalismiin asiayhteyksiin vaikuttaa lähtökohtaisesti karjalaisuuden esittämisen tapoihin. Se kuitenkin täydentää tämän kirjan kokonaistematiikkaa ja on minulle politiikkatieteiden taustastani johtuen tuttu ja mielenkiintoinen aihepiiri. Sosiaalinen media on verrattain uusi ja jatkuvasti kehittyvä ilmiö, minkä vuoksi sen merkityksestä sosiaalisessa todellisuudessa on kiistelty. Merkittävimmillään sosiaalisen median alustoja on käytetty poliittisen mobilisaation välineenä niin Venäjällä kuin muissakin maissa (ks. esim. Østbø 2015). Internetin keskusteluja leimaavan nimettömyyden vuoksi kirjoittajien taustatekijöitä on vaikea todentaa. Tämä ei ole kuitenkaan tutkimustavoitteisiini nähden ongelmallista, sillä keskustelun kävijät ja RuNet eivät ole itse tutkimuksen kohde, vaan väline ja lähde pyrkimyksessä ymmärtää diskursseja karjalaisuudesta ja nationalismista. Sen sijaan olennaista on se, kuinka kirjoittajat perustelevat omaa auktoriteettiaan kirjoittamalla totuuslausumia karjalaisuudesta tai kiistää toisten väittämiä. Sosiaalinen media mahdollistaa

¹ Tein aineistohakuni seuraavien hakusanojen muunnelmista: *Karel* (karjalainen henkilö), *karelski* (karjalainen, adjektiivi), *Karelija* (Karjala, erillisnimet) sekä *natsionalist* (nationalisti), *natsionalism* (nationalismi).

perinteisten ylhäältä alas sekä keskustasta periferiaan suuntautuvien diskursiivisten voimasuhteiden haastamisen voimaannuttamalla suhteellisesti periferiaa käsitteiden käytössä ja määrittelyssä. Aiemmissa tutkimuksissa on osoitettu, kuinka aiemmin marginaalisten ryhmien osallistuminen julkiseen väittelyyn internetin kautta on ilmentänyt ryhmien välisten suhteiden jälkikolonialistisia puolia (Bloch 2004; Elenius 2007).

Tämän tutkimuksen perustaa tehdessäni talvella 2014–2015 löysin verrattain vähän suomen- ja englanninkielistä tutkimusta RuNetista, mikä hankaloitti tutkimusmateriaalini asettamista yhteiskunnallisen tutkimuksen kontekstiin. Tutkimukseni ajallisen kontekstin kanssa on syytä huomioida, että verkon käyttöön liittyvät säännöt ja valvonta Venäjällä ovat lisääntyneet 2010-luvulla ja erityisesti vuoden 2014 jälkeen (Lonkila, Špakovskaja & Tortšinski 2017).

Tästä syystä voidaan verkkokeskusteluihin osallistujien olettaa tulleen aiempaa varovaisemmiksi. Ennen 2010-luvun alun nopeaa internetin käyttäjien lisääntymistä Venäjällä mediatutkimukset painottivat RuNetin tarjoavan venäläisille tiedon ja sananvapauden tilan ilman julkisen vallan voimakkaita rajoituksia. Eugene Gorny (2009) on taustoittanut RuNetin kontekstia korostamalla internetin käytön verrattain lyhyttä historiaa Venäjällä länsimaihin verrattuna. Lisäksi Gornyn mukaan monet tunnetut väittämät venäläisten sosiaalisesta luonteesta, kuten kollektiivisuus ja epävirallisten verkostojen merkittävyys, ovat tunnistettavissa RuNetissa. (Gorny 2009, 10–13, 172–173, 214, 229.)

Olen kerännyt tutkimusaineistoni *LiveJournalista* (lyhenne LJ, venäjäksi *Živoi Žurnal*) sekä *VKontaktesta* (lyhenne VK) johtuen niiden merkittävästä suosiosta RuNetin käyttäjien keskuudessa. LiveJournal on kansainvälinen blogisivusto, josta tuli erittäin suosittu venäjänkielisten verkkokäyttäjien keskuudessa 2000-luvun alussa. Vuonna 2014 sen sivuilla oli sadasta suosituimmasta venäjänkielisestä blogista 80, mutta 2010-luvulla nuoret RuNetin käyttäjät ovat alkaneet suosia enemmän muita sivustoja (Greenhall 2012; Gorny 2009, 218.). VK muistuttaa visuaalisesti ja toiminnallisesti Facebookia ja sinne tehdyt kirjoitukset olivat verrattain lyhyitä ja ilmeisen spontaaneita verrattuna LJ:hin. Kirjoitusten luku- ja kommentointioikeudet ovat kuitenkin vain harvoin rajoitettu kirjoittajien omille kontakteille. Joustavat etnisyydet -projektin kehysten mukaisesti olen rajoittanut aineistoni 2010-luvulle – varhaisimmat kirjoitukset ovat syyskuulta 2010 ja tuoreimmat syyskuulta 2014. Suurin osa hakutulosteni keskusteluista ja yksittäisistä julkaisuista (61) ovat VK:sta ja ne painottuivat aikajakson loppupuolelle. Vastaavasti LJ:stä hakuosumia löytyi vain 14. Hakutuloksissa oli lisäksi myös eräiden artikkeleiden uudelleen jakoja, joista ei kehittynyt omaa keskustelua. Verkkoaineistoihin sovellettava tutkimusetiikka on suhteellisen heikosti vakiintunutta. Tässä tutkimuksessa pyrin noudattamaan Riikka Turtiaisen ja Sari Östmanin (2013) viitoittamaa

ohjeistusta verkkoaineistojen eettisestä tutkimuskäytöstä. Keskeinen ohjenuora on ihmistieteille yleinen eettinen pyrkimys kunnioittaa tutkimuskohdetta ja välttää sille kohdistuvaa haittaa. Verkkoaineiston sensitiivisyyttä lisää se, että avoimiakin internetin foorumeja voi luonnehtia puoliyksityisiksi (ks. esim. Kukulin 2013, 112), sillä niihin kirjoitetaan usein kotoa käsin² ja siinä käsityksessä, että tekstin lukijajoukko on käytännössä pieni. Tästä sekä nationalismin aihepiirin herkkyydestä johtuen olen poistanut tutkimusaineistoni sitaateista kaikki muut tiedot paitsi julkaisuvuoden. Relevantit kontekstit olen pyrkinyt selittämään muilla tavoin. Aineiston jäljitettävyyys on vaikeutunut myös johtuen alkuperäiskirjoitusten käännöksestä suomen kielelle³ ja siitä, että osa alkuperäisistä keskusteluista on poistettu verkosta sen jälkeen kun keräsin materiaalin syksyllä 2014. Nationalismi on yleisesti poliittisesti ja tunteellisesti latautunut aihe Venäjällä. Erityisesti 1990-luvulla etnisen nationalismin herääminen Venäjällä vaikutti uhkaavan vasta perustetun federaation yhtenäisyyttä. Nämä uhkakuvat perustuivat paikallisiin ja alueellisiin itsenäisyysliikkeisiin sekä Etelä-Venäjällä jopa sodaksi eskaloituneeseen väkivaltaan. Karjalan (autonominen sosialistinen neuvosto-) tasavalta profiloitui vähäisen nationalismin ja separatismien alueeksi vuosina 1989–94. Elise Giulianon (2011, 29, 35, 39) mukaan nationalismi ilmeni *glasnostin* ajan Karjalassa kansakunnan rakentamispoliitiikkaa mainostavissa seminaareissa, kampanjoissa nimetä katuja uudelleen kansallisten taiteilijoiden mukaan sekä Vepsäläisen kulttuuriseuran tukemissa kansanmusiikkitapahtumissa. Yhteiskunnalliset liikkeet hajaantuivat ja hiipuivat kuitenkin vähitellen, eikä Karjalan Tasavalta merkittävästi vastustanut poliittisen vallan keskittämistä Federaatiopiireihin ja Moskovaan 2000-luvulla (Liikanen 2013; Goode 2011, 75). Kuten käsitys nationalismista ei myöskään käsitys kansasta ole venäjänkielisissä keskusteluissa vakiintunut. Tähän vaikuttaa se, että perinteisestä kansallisvaltion periaatteesta poiketen Venäjä on virallisesti ja historiallisesti määritelty monikansalliseksi valtioksi.⁴ Tutkimusaineistoni keskusteluissa sanoja etnisyys (*etnos*), kansa (*natsija*) ja kansallisuus

² Älypuhelin ja tablettien yleistymisen voidaan olettaa vähentäneen kotoa kirjoittamisen suhteellista osuutta, mutta vuosina 2010–2014 näiden käyttö ei ollut vielä erityisen yleistä Venäjällä (Tadviser 2018).

³ Venäjänkieliset käännökset olen tehnyt itse ja niiden validiuden on varmistanut Olga Davydova-Minguet, karjalankieliset käännökset on tarkastanut Pekka Suutari.

⁴ Poliittisesti sopivan terminologian löytäminen ja vakiinnuttaminen ovat olleet Venäjällä haasteellisia, minkä vuoksi monikansallisuus on mielenkiintoinen näkökulma monissa Venäjän sisäistä yhtenäisyyttä korostavissa julkisissa kampanjoissa. Ks. myös Venäjän koulujen ”patrioottisen kasvatuksen” ohjelman painopisteiden siirtyminen aluetuntemuksesta enemmän valtiokeskeiseksi (Bezrogov 2012).

(*natsionalnost*) käytettiin usein ilmeisen sattumanvaraisesti ikään kuin synonyymeina. Tässä artikkelissa viitataan etnisiin venäläisiin (*rusški*, isovenäläiset) yhtenä Venäjän kansalaisten alaryhmänä, silloin kun tämä erotus on merkityksellisyydeltään oleellinen.

Nationalismin määrittelyä RuNetissa

Nationalismin käsitteellinen kiistanalaisuus ja sen käyttämisen politisointi tunnistettiin usein tutkimusaineistoni keskusteluissa LiveJournalissa ja VKontaktessa. Asioiden esittäminen nationalistisina kuitenkin provosoi ihmisiä eri tavoin, mikä kertoo määritelmälle annetusta merkityksellisyydestä. Nationalismi yhdistettiin useisiin ajankohtaisiin huolenaiheisiin, kuten sosiaaliseen marginalisaatioon, yhteiskunnallisen vakauden horjuttamiseen, koulutuksen ongelmiin sekä kilpailuun poliittisesta vallasta. Aihepiirin luotaantyöntävyyden vuoksi nationalismin Karjalan tasavaltaan liittyvä merkityksellisyys ja siitä käytävän keskustelun tarpeellisuus kyseenalaistettiin useassa keskusteluketjussa. Tämä ilmeni muun muassa keskusteluissa Kontupohjan levottomuuksista vuonna 2006⁵, joita muutamat keskustelijat tulkitsivat nationalismin ilmentymänä. Alla oleva kommentti kiistää tapahtumien yhteyden nationalismiin vetoamalla varsinaisten nationalisteiksi tunnistettavien toimijoiden poissaoloon ja alueen yleiseen rauhallisuuteen:

missä olet nähnyt nationalismia Petroskoissa? Minkäänlaista? Meillä on eerittäin rauhallinen kaupunki ja Kontupohja on todistanut kaikille jo 300 kertaa, ettei se ole ollut nationalistista maaperää... Se vain myöhemmin esitettiin sellaisena... (2010)

Nationalismin käsitteelle ei ole akateemisessa tutkimuksessa vakiintunut yhtenäistä määritelmää (ks. Hirschi 2011, 22–26). Tässä tutkimuksessa nationalismi on välineellinen käsite tavoitteelle ymmärtää karjalaisuuteen liitettyjen yhteiskunnallisesti merkittävien ja diskursiivisten ryhmäidentiteettien käsityksiä sekä niiden ilmaisemisen normeja. Tämän vuoksi nationalismin suomenkieliset vastineet kansallismielisyys ja kansallisuusaate kuvaavat hyvin lähtökohtiani. En sitonut määritelmää täysivaltaisen kansan konstruktion, kuten esimerkiksi Benedict Anderson (2007, 37–41), pystyäkseni paremmin huomioimaan tutkimusaineistossa nationalismiin liitetyn karjalaisen alueidentiteetin.

Olen jakanut aineistoni perusteella nationalismiin yhdistetyt diskursiiviset kategoriat kolmeen: kansalaisnationalismi, alueellistava nationalismi ja etninen nationalismi.

⁵ Vuonna 2006 pienessä Karjalan tasavallan kaupungissa Kontupohjassa jännitteet paikallisten ja Kaukasian alueelta lähtöisin olevien siirtolaisten välillä eskaloituivat laajoiksi mielenosoituksiksi ja levottomuuksiksi (Melin 2007; Sotkasiira tässä kirjassa).

Kategorioista kahdessa peruslähtökohtana on useassa aiemmassakin nationalismia Venäjällä käsitelleessä tutkimuksessa käytetty jaotelmia sen mukaan, kuinka itseyden ja toiseuden määritelmässä korostetaan ensisijaisesti kansalaisuutta (*civic*) tai etnisyyttä (*ethnic*).⁶ Koska tämä kahtiajako ei sellaisenaan riittänyt sisällyttämään yhtä aineistossani merkittävänä esiintynyttä diskurssiryhmää, lisäsin kolmanneksi kategoriaksi karjalaisuuden alueellista identiteettiä korostavan nationalismin.

Taulukko 1: Nationalismin diskurssien kategoriat.

	Kansalaisnationalismi	Alueellistava nationalismi	Etninen nationalismi
1	suvereeni valtio ja sen rajat	kansallinen ja alueellinen kulttuuri	syntyperäisyys, sukujuuret
2	hallitsevaa järjestelmää tukeva	järjestelmää uudistava tai entisöivä	radikaalisti uudistava, vallankumouksellinen
3	orgaaninen valtiollisen yhtenäistymisen ja modernisaation prosessi	poliittinen ja kulttuurillinen assimilaatio/venäläistäminen	suunnitelmallinen kansanmurha
Nationalismin normien luokittelun selitykset: Kuinka kategoriaan liitetyt käsitykset suhteutetaan seuraaviin aiheisiin: 1) tärkein yhteisöllistä jäsenyyttä ja toiseutta määrittävä erottaja, 2) suhtautuminen hallitsevaan poliittiseen järjestelmään, 3) tulkinta karjalaisuuden hiipumisen syystä.			

Tekemäni luokittelun tarkoitus ei ole määrittää keitä nationalisteiksi vaan eritellä kirjoittajien lausunnoissa ilmenevien ideoiden, uskomusten ja käsityksien nationalismia. Esimerkiksi yhden aineistoni keskusteluketjun aloittaja vaati sosiaalisen median ”radikaaleja nationalistiryhmiä lopettavaksi” ja ylisti samalla sitä, kuinka jokaisen kansan tulisi olla ainutlaatuinen, minkä vuoksi niiden erilaisia veriperimiä ei tulisi sekoittaa. Seuraava kommentoija huomautti kyseisenlaisen ajattelumallin verien puhtaudesta pohjatuvan nationalismiin. Alle kääntämässäni vastauksessa keskustelun aloittaja vaati tulla tunnistetuksi nationalistin sijan patriootiksi, koska hänen määritelmässään nationalismi on historiallisen, sivilisaatiollisen ja etnisen perustelun kautta ei-venäläinen ideologia.

⁶ Esimerkiksi Theodore Gerber (2014) on käyttänyt tätä kahtiajakoa korostaen kuitenkin venäläisen nationalismin olevan kaukana yhtenäisestä maailmankuvasta maan kansalaisten keskuudessa.

En todellakaan ole kansallista ylpeyttä vastaan, mitä vielä! Olen patriootti, kuten koko perheeni ja ystäväni. Perustin sosiaalisen median yhteisön ... juuri patrioottisessa tarkoituksessa, erityisesti kansallista henkeä tukevaksi. Mitä tulee nationalismiin, niin olen iloinen, että nostit asian esiin, aloin itsekin ymmärtää terminologiaa aiempaa enemmän. Siis, jos mennään asiaan syvemmälle, niin NATIONALISMI ON LÄNSIMAINEN VALTIOMUOTO. KANSALLISVALTION MUODOSTAMINEN. Toisin sanoen – yksi kansa ja yksi valtio. Natsismihan on nationalismia äärimmillään. Toivon, että Te olette samaa mieltä, että meidän maassamme – Venäjän imperiumissa, Neuvostoliitossa, Venäjän federaatiossa sellainen ei ole hyväksyttävää. Koska meillä on, kuten Te itse kirjoititte, MONIKANSALLINEN MAA. Me olemme vahvoja ja rikkaita, koska maahamme kuuluu erilaisia KANSOJA. Ja me kaikki olemme VENÄLÄISIÄ [*russkie*]. Venäläisiä tataareja, venäläisiä karjalaisia, venäläisiä tšetšenejä jne. Sekä lopulta venäläisiä isovenäläisiä. (2014)

Tässä esimerkissä ilmenee, kuinka nationalismin diskurssien kategoriat eivät ole toisiaan poissulkevia. Keskustelun aloittajan kirjoituksissa ilmeni joustavasti korostuksia vaihtaen sekä etniseen verenperintöön että valtion jäsenyyteen perustuvia toiseuden normeja, ensisijaisen ryhmäsiteen perustuessa kuitenkin valtioon. Tällaisia kirjoittajien pyrkimyksiä määrittää itseään sosiaalisessa suhteessa toisiin tulkitsen foucault'laisen näkökulman mukaisesti keskinäissidonnaisena valtasuhteena ja -kamppailuna itseyden ja toiseuden välillä (Hänninen 2010, 46). Esittämäni nationalismin kategoriat osoittavat keskusteluista ilmeneviä sosiaalisia normeja siitä, millaisia ihmisten tulisi olla ja mihin identifioitua.

Kansalaisnationalismi

Kansalaisnationalismin kategorian normeja määrittävät valtiollisen yhtenäisyyden ideologia sekä varautuneisuus asioiden nykyisen sosiaalisen ja poliittisen olotilan muutosehdotuksiin. Vaikka kansalaisuuteen ei aina suoraan näiden diskurssien ilmaisuissa viitattu, niiden ”Me”-käsitteet rakentui valtiollisen siteen ympärille. Kansalaisnationalismin periaatteiden mukaisesti suvereenin valtion jäsenyys tulee olla keskeinen määre ihmisten identifiointissa. Tästä johtuen vähemmistökansallisuudet ja muut ryhmäsidonnaisuudet käsitettiin toissijaisina Venäjän valtiollisuuteen nähden. Kansalaisnationalismin normit eivät rinnastu kansalaisuustutkimuksessa tunnettuun asumisperusteiseen jäsenyyteen, vaan lähemmin konservatiiviseen valtion vahvaan jäsenyyteen (*thick membership*) (ks. Faist 2007). Toivottuja Venäjän kansallisryhmien välisiä suhteita kuvattiin usein neuvostotyyliisesti kansojen veljeytenä (*družba narodov*) ja negatiivisia puolestaan veriveljeydeksi (*bratja po krovi*). Jälkimmäinen viittasi Venäjän kansallisuuksien vähemmistöryhmien sisäiseen

lojaaliuteen esimerkiksi suomalais-ugrilaisten keskuudessa, mikä liitettiin etniseen nationalismiin. Karjalaiset ja muut suomalais-ugrilaiset ryhmät esitettiin kuitenkin kansallisnationalistisesti myös positiivisena esimerkkinä kansallisista ryhmistä, jotka erottamattomasti muodostavat monikansallisen Venäjän ystävällisessä yhteisössä:

Venäläiset ihmiset eivät ole koskaan vihoitelleet veljellisten kansojen kanssa, vaan asuneet rauhassa ja yhteisymmärryksessä. Mutta aggressiivinen reaktiosi tähän iskulauseeseen⁷ haisee vahvasti karjalaiselta nationalismilta. Kukaan täällä ei loukkaa karjalaisia, joten missä se venäläinen nationalismi on? (2014)

Kansalaisnationalismiin sisältyvissä käsityksissä negatiivinen korrelaatio Venäjällä elävien ryhmien kansallismielisyyden heräämisen ja valtion hyvinvoinnin välillä perusteltiin historialla. Nationalismin nousu mainittiin usein syynä Neuvostoliiton ja monen muun valtion tuhoon. Kansojen yhtenäisyys nähtiin puolestaan syynä Venäjän historian kulta-aikoihin. Paitsi Venäjän historiaan, myös vuonna 2014 eskaloituneeseen Ukrainan kriisiin viitattiin esimerkkinä (etnisen) nationalismin vaaroista yhteiskuntajärjestykselle ja suvereenille valtiolle.

Minkälaista nationalismia voi olla monikansallisessa valtiossa? Tataarien, baškiirien, tšetšeenien tai karjalaisten? Ehkä komien, sahalaisten tai udmurttien? Jos haluat puhua venäläisestä nationalismista, niin ota vain Keskiväylähyökkeen territorio, ilman Volgaa, Uralia, Itä-Siperiaa, Tšukotkaa jne. Eikä tarvitse ylpeillä valtavalla maalla, koska silloin se EI ole enää SINUN! Kaikki puhe nationalismista johtaa VALTION TUHOON! (2012)

Kansalaisnationalismin normeissa keskeinen tunnistettu toinen esitettiin olevan Venäjän valtion rajojen ulkopuolella, kun taas sisäinen toinen ymmärrettiin olevan Venäjälle luonnoton ja ulkoa tuotu. Tämä ei sinänsä kiistänyt Venäjän sisäisten identiteettien monimuotoista olemassaoloa, vaan niille annettua merkityksellisyyttä ja poliittista ideologiaa. Nationalismi käsitettiin uhkana venäläiselle identiteetille, joka liitettiin geopolittisesti vahvan valtion ja siinä harmoniassa elävien kansojen keskinäiseen yhteyteen. Nationalismin myönteisiin piirteisiin kansalaisnationalistisissa kirjoituksissa kuuluivat Venäjän (moni)kansallinen ylpeys historiallisista saavutuksista, urheilullisuus ja kehon

⁷ Keskustelu käsitteli Venäläinen lenkkeily (*Russkaja probežka*) -liikkeen iskulausetta ”venäläinen merkitsee raitista” (*russki – znatšit trezvyi*). Liitettynä muuhun kyseisen liikkeen käyttämään symboliikkaan, eräät keskustelijat tulkitsivat tämän iskulauseen tarkoittavan juuri etnisiä venäläisiä. Heidän mukaansa vaihtoehtona olisi ollut käyttää Venäjän kansalaisuuteen viittaavaa sanaa *Rossijanin*.

hyvinvointi, sotilaallinen mahti sekä maantieteellinen arvovalta ja rikkaudet. Näitä asioita painottavien kirjoittajien näkemysten mukaan valistuneisuus omista kansallisista juurista on yhtäältä hyve, mutta toisaalta niiden korostus voidaan tulkita etniseksi sovinismiksi.

Kansalaisnationalistiset diskurssit johdattelivat ajattelumalliin, että erityisesti pienten Venäjän kansojen, kuten karjalaisten, kansallismielisyys on taipuvaista yksi kansa – yksi valtio - ideologiaan, sovinismiin ja etnisiin konflikteihin. Koska kansoja valtiosta erottava nationalismi käsitettiin puolestaan luonnottomana etnisille venäläisille, ymmärrettiin heidän kansallismielisyytensä suhteessa toivottavamaksi (tai vähemmän epämieluisaksi). Venäjän kulttuuri esitettiin valtiollisen yhtenäisyyden ja kansojen välisen rauhan turvaajana. Johtuen tästä sekä heidän suuresta osuudestaan Venäjän väestössä, etnisillä venäläisillä esitettiin olevan legitiimi asema hallitsevana ryhmänä sekä vastuu suhteessa muihin valtion sisäisiin ryhmiin. Näihin ideoihin perustui osittain myös joidenkin keskustelijoiden haluttomuus kyseenalaistaa ja politisoida termiä *russki*, jonka osa keskustelijoista ymmärsi merkitsevän muut ryhmät poissulkevasti pelkästään etnisiä venäläisiä.

Alueellistava nationalismi

Erittelemistäni diskurssiryhmistä alueellistava nationalismi korostaa alueellisia ja pluralistisia kulttuuri-identiteettejä, perinteiden elvyttämistä ja alueiden voimaannuttamista suhteessa valtiolliseen keskusvaltaan. Näihin normeihin perustuvat kirjoitukset käsittivät liiallisen vallan Moskovaan keskittämisen uhkaavan sulauttaa pienet alakulttuurit ja -identiteetit maan enemmistöön. Etniskulttuurillisia ryhmiä ei sinänsä esitetty näissä lausunnoissa minuuden ja toiseuden merkittävimpinä erottajina, vaikka niiden moninaisuuteen viitattiin usein.

Alueellistavien diskurssien kutsuminen nationalistisiksi on sikäli kyseenalaista, että ne konstruoivat pikemminkin alueidentiteettejä kuin kansoja.

Regionalistit (*regionalisty*), tasavaltalaiset (*respublikantsy*) ja joskus jopa separatistit (*separatisty*) yhdistettiin RuNetin kirjoituksissa alueellistavaan nationalismiin.

Regionalismilla on monta muotoa, mutta sen yleinen piirre on alueellisen päätösvallan tavoittelu, toisin sanoen poliittisen päätösvallan hajaannuttaminen keskuksista eri alueille (Yarovoy 2007, 38). Alueellistavan nationalismin käsitysten väljyyden vuoksi niinkin erilaiset toimijat kuin tasavaltalaiset ja separatistit yhdistettiin toisiinsa tutkimusaineiston keskusteluissa. Usea RuNetin keskustelija profiloit Karjalan kansallisen ja paikalliskulttuurin korostamisen sekä federaatiopolitiikan periferia-keskusta-suhteiden kritiikin nationalismiin ilmentymiksi.

Alueellisen nationalismin normin mukaan alueellisten kulttuurien elvytykseen on pyrittävä

vallan alueellisen hajaannuttamisen kautta, mutta keskustelijoiden näkemykset tämän tavoitteen mittasuhteista ja perusteellisuudesta vaihtelevat. Tämä normi liittyi keskeisesti VK:n ja LJ:n keskusteluissa toistuvaan kiistaan alueellistamisen yhteensopivuudesta yhtenäisen ja vahvan Venäjän kanssa. Karjalan regionalistit ja tasavaltalaiset korostivat kirjoituksissaan sitä, ettei heidän tavoitteenaan ole erota Venäjästä vaan pysyä sen osana. Kuitenkin näiden ryhmien periaatteita kritisoitiin, koska niiden tulkittiin kytkeytyvän pohjimmiltaan separatismiin.

Kuva 1: "Louhi! Aja huijarit pois!"

Kuva 2: "Regionalistit pitämässä bannereita."

Kuva 3: "Venäläisiä nationalisteja."⁸

Syyskuussa 2012 ympäri Venäjän järjestettiin "Miljoonien marssi" -kampanjan mielenosoituksia jatkona Putinin kolmannelta presidentin virkaanastumisesta seuranneille protesteille. Karjalan tasavallan pääkaupungissa Petroskoissa yksi mielenosoitukseen osallistuneista ryhmistä, Karjalan regionalistit, protestoi vallan keskittämistä vastaan, mistä yksi ryhmään liittynyt aktivisti julkaisi kuvia sosiaalisessa mediassa (ks. kuvat 1–3). Iskulauseissaan ja symboliikassaan regionalistit ilmaisivat halukkuutensa erottautua Venäjän imperiumin lippua heiluttavista "venäläisistä nationalisteista", Moskovasta sekä federaation valtapuolue Yhtenäisestä Venäjästä. Ryhmän julkaisuissa ei näkynyt viittauksia etnisyyksiin. Regionalistien ryhmä esitti poliittista toiseuttaan ja autonomisuuden tavoitettaan vanhalla

⁸ Kuvat on julkaistu Karjalan regionalisteihin kytkeytyneessä LJ-profiilissa vuonna 2012 ja niiden käyttöön on saatu alkuperäisen julkaisijan lupa. Kuvatekstit ovat suoria käännöksiä sivulta. Leikkasin Kuvasta 3 pois reunan, jossa näkyi ilmeisesti ryhmään kuulumattomia ihmisiä.

Karjalan vuosien 1918–1920 ajan itsenäisyysliikkeen Otava-lipulla. Kuvassa 1 näkyy Kalevalan eepoksesta tunnettu Louhi-noita pitämässä vanhaa Karjalan lippua ja loitsimassa Yhtenäisen Venäjän tunnussymbolin karhua.⁹ Alkuperäisen symbolin, karhun hampaisiin on lisätty säkki, jonka voidaan ymmärtää sisältävän Karjalasta anastettua omaisuutta ottaen huomioon iskulause ”Louhi! Aja huijarit pois!” sekä tässä artikkelissa julkaisematon kuva banderollista, jossa lukee ”Jo riittää Moskovan ruokkiminen!”.¹⁰ Tämä ilmentää jälkikolonialistisia narratiiveja Karjalasta taloudellisten resurssien tuottajana suhteessa valtion pääkaupunkiin. Lipulla on puolestaan symbolista arvoa alueen identiteetin visualisoinnissa. Esittämällä internetissä kuvia ”venäläisistä nationalisteista” määriteltiin esimerkki varsinaisista nationalisteista erotuksena regionalisteista itsestään. Kyseisestä Miljoonien marssin kuvastosta näkyi, että tapahtumaan osallistui lisäksi ainakin kommunistien ryhmä, jonka regionalistit olisivat halutessaan vaihtoehtoisesti voineet nostaa esiin itsestään eriäväksi ryhmäksi.

Kesällä 2014 amerikkalainen politiikan tutkija Paul Goble viittasi kirjoituksessaan interpretermag.comissa Karjalan Tasavaltalaisen Liikkeen olevan nationalistinen. Tämä lausunto sai aikaiseksi kyseiseltä liikkeeltä vastineen ja sitä seuranneen keskustelun alueen tasavaltalaisten ja federalistien suhteesta nationalismiin:

Jostakin syystä Goble kuvailee Karjalan tasavaltalaisia ”kansalliseksi liikkeeksi”. Missä hän näkee nationalismia? Ohjelmamme kahdessa osassa – vaatimuksessa pelastaa historiallinen kaupungin keskusta ja (mikä oudointa) ehdotuksessa kehittää kansainvälisiä yhteyksiä ystävyyskaupunkien kanssa. Sellaisia outoja karjalaisia nationalisteja – tukevat kansainvälistä yhteistyötä. => (2014)

Karjalan Tasavaltalaisen Liikkeen vastineen mainitseman kulttuurin säilyttämisen lisäksi alueellisen nationalismin pyrkimyksiä perusteltiin myös demokraattisella ihmisten itsemääräämisoikeudella. Kun keväällä 2014 Krimillä järjestettiin äänestys Venäjään liittymisestä, järjestettiin samaan aikaan eräässä sosiaalisen median ryhmässä

⁹ Toisin kuin Kalevalassa regionalistien symboleissa Louhi kuvattiin protagonistisessa roolissa. Ryhmän keskusteluissa selvitettiin, että Louhen kylä Karjalassa oli brändännyt nimikkohahmon positiiviseksi.

¹⁰ Huijarit (*žuliki*) viittaa valtapuolue Yhtenäisen Venäjän pilkkanimeen huijareiden ja varkaiden puolue. En julkaissut kuvaa banderollista ”Jo riittää Moskovan ruokkiminen”, koska sitä pitävä mies on liian helposti tunnistettavissa. Kyseinen banderolli viittasi venäläisten nationalistien iskulauseena tunnetuksi tulleeseen ”Jo riittää Kaukasian ruokkiminen” (*Hvatit kormit Kavkaz*) (ks. esim. Askerov 2011).

itseäänäyttämisen vastavuoroisuuden periaatteen mukaisesti äänestys Karjalan tasavallan Venäjältä irtautumisesta. Itseään nationalisteiksi kutsuvat äänestyksen järjestäjät painottivat äänestyksen analogisuutta Krimin tapauksen kanssa. Aloite pääosin tyrmättiin kommentteissa, mitä perusteltiin muun kuin etnisesti venäläisen väestön alhaisella määrällä tasavallassa sekä alueen ja sen kansojen historiallisesti legitimoimalla yhteydellä Venäjään. Nämä nähtiin erottavina piirteinä Krimin ja Ukrainaan sekä Pohjois-Irlantiin ja Iso-Britanniaan. Kyseinen aloite oli yksi monista RuNetin tapauksista, joissa nousi esiin käsitys kärsimyksestä tai tragediasta itsenäisyyttä vaativan yhteisön oikeutuksena haastaa vallitseva valtion suvereniteetti. Tämän mukaisesti Karjalan itsehallintoa vaatineissa lausunnoissa korostui alueen venäläistämisen kuvaaminen ylhäältä johdettuna poliittisena ja epäoikeudenmukaisena prosessina.

Separatismi tulkittiin LJ:n ja VK:n keskusteluissa alueellistavan nationalismin äärimuotona ja ekstremisminä. Sekä ekstremistinen että separatistinen toiminta on Venäjällä (kuten useassa muussakin maassa) määritetty laissa rangaistavaksi toiminnaksi. Tämän vuoksi pyrin tutkimuseettisista syistä minimoimaan ekstremismiksi tai separatismiksi tulkittavissa oleviin viesteihin viittaamisen. Lisäksi ekstremismin määritelmä on nationalismin tapaan usein epäselvä ja sitä on oikeudenkäynneissä tulkittu kiistanalaisesti (Ks. Sova-center.ru). Aineistoni ekstremismisyytöksissä tehtiin usein assosiaatio separatistisen nationalismin ja natsi-Saksan välillä. Molemmissa yhdistyy osittain käsitys historiallisesta tai niin sanotusti luontaisesta geopolittisesta väkivallan uhasta Venäjää kohtaan. Keskustelut separatismista olivat ilmeisen kiihkeitä, koska sen tavoite käsitettiin maanpetokseksi ja hyökkäykseksi venäläisiä ja heidän historiallista perintöään kohtaan. Vaikka separatismilla ja nationalismilla on dokumentoituja liittymäkohtia myös Karjalan historiassa (ks. Giuliano 2011, 31; Liikanen 2013, 72, 77–79), ei RuNet-keskusteluissa viitattu paikallishistoriaan tämän yhtymäkohdan esimerkkinä, vaan viittaukset osoittivat ulkomaihin.

Etninen nationalismi

Etnisen nationalismin diskurssikategoriassa itseyden ja toiseuden ryhmäjäsenyydet määritellään korostamalla erityisesti perinnöllistä etnisyyttä, esimerkiksi karjalaisuutta tai isovenäläisyyttä (*rusški*). Vaikka tällä periaatteella en lähtökohtaisesti viittaa etnisyyteen veren perimän puhtautta vaalivana rotuoppina, RuNetin keskusteluissa tällainen assosiaatio tehtiin usein. Esimerkiksi erässä aineistoni keskusteluketjussa, jossa oli vaadittu karjalaisille lisää päätösvaltaa omiin asioihin, yksi kommentoijista leimasi vaatimusten esittäjät nationalisteiksi, joilla voi päätellä olevan väestön geneettiseen perustaan liittyvä piiloagenda:

”Karjalaisilla on oma kulttuurinsa, kielensä, tasavaltansa, lippunsa ja hienoja lauluja sekä Kalevala runonsa. Mitä muuta te nationalistit kaipaatte? Vertako?” (2014)

Vaikka kirjoituksissa puhuttiinkin usein äärinationalisteihin yhdistetystä ”veriperimän puhtaudesta”, myös seka-avioliittoja tukevia puheenvuoroja tulkittiin etniseksi nationalismiksi, mikäli niissä korostettiin kansallisten perintötekijöiden tärkeyttä. Tässä mielessä etnonationalismi oli keskeisin nationalismin muoto, johon viitattiin kirjoittajien kannalta negatiivisena toiseutena. Siihen ei haluttu tulla liitettyksi ja siihen viitattiin solvauksissa ja syytöksissä. Toisaalta sitä, miksi etnonationalistisiksi syytetyt ihmiset kiistivät syytökset, perusteltiin heidän ideologiansa naamioimisena sosiaalisen hyväksynnän toivossa tai heidän kyvyttömyytensä tunnistaa omaa ideologiaansa.

Kuten aiemmin esitetyistä ”Miljoonien marssi” -tapahtumasta jaetuista kuvista ilmeni, nationalismia Karjalan tasavallassa ei ole yhdistetty vain kansallisiin vähemmistöihin vaan myös etnisiin venäläisiin. Tämän periaatteen mukaisesti esimerkiksi venäläinen lenkkeily -liike yhdistettiin etniseen nationalismiin, koska sen jäsenet käyttivät Venäjän imperiumin symboleita sekä etnisyyttä korostavaa retoriikkaa. Lisäksi liikkeen erillisten jäsenten kerrottiin puhuneen muukalaisvihamielisesti ja omaavan väkivaltaista taustaa. Heidän iskulauseensa ”Venäjä venäläisille” (*russkie*) uskottiin poissulkevan paitsi kaukasialaiset, myös kaikki muut, jotka eivät ole etnisiä venäläisiä.

Kun RuNet-keskusteluissa kirjoitettiin etnisen nationalismin edustajista, heitä profiloitiin usein nuoriksi, järjestäytymättömiksi, ulkopuolisista riippuvaisiksi, tietämättömiksi ja välinpitämättömiksi varsinaisista sosiaalisista ongelmista. Tätä pidettiin myös syynä siihen, etteivät he usein osallistu julkiseen keskusteluun. Heidän järkeiltiin olevan alttiita Karjalan tai Venäjän ulkopuolelta tulevien ihmisten manipulaatiolle ja vaikutteille kouluttamattomuutensa ja yhteiskunnallisen ulkopuolisuutensa vuoksi. 2000-luvun ”värivallankumoukset” ja Maidanin tapahtumat talvella 2013–2014 tulkittiin esimerkeiksi tällaisista ilmiöistä. Seuraavassa sitaatissa Karjalan hypoteettista Venäjästä irtaantumista käsittelevässä keskustelussa yksi kommentaattoreista esitti separatismimotivaatioiden voivan tulla myös muualta Venäjältä:

Haluan vain muistuttaa tiettyjä ihmisiä siitä, että Karjala on ollut osa Venäjää yli 1000 vuotta... Ja venäläinen väestö ei ole täällä yhtään vähemmän natiivi kuin karjalaiset ja vepsäläiset... Mutta pöyristyttävintä on, että kaikki jotka hyötyvät Karjalan itsenäisyydestä ”pahasta Venäjästä”, ovat Tukholmassa, Pietarissa, Moskovassa ja jopa Kiovassa... Mutta tätä ei tueta Karjalassa. (2014)

Vaikka nationalismista ja nationalisteista kirjoitettiin RuNetissa usein uskoen lujasti niiden tosiasiallisuuteen, käsitteen käyttöä myös kyseenalaistettiin politisoituneena. Tämä ilmeni erityisesti kommentteista uutisartikkeliin, missä tunnetun karjalaisen bloggarin kerrottiin tulleen syytetyksi nationalismista. Väitettä nationalismista tulkittiin klassiseksi poliittisesti motivoituneeksi syytökseksi, minkä vuoksi kyseisen bloggaajan arveltiin lähtevän pian poliittiseksi pakolaiseksi. Tällä oletetulla käytännöllä on tunnettu historiallinen taustansa Stalinin puhdistuksissa Karjalan tasavallassa 1930-luvulla, joista kerrottiin myös VK:ssa ja LJ:ssä kiertävissä historia-artikkeleissa.

Käsitteen käyttöä kyseenalaistavasta keskustelusta huolimatta yleisesti tunnistetut assosiaatiot etnonationalismiin, kansallisvaltion periaatteeseen ja natsismiin määrittivät nationalismiin rinnastumisen voimakkaan negatiiviseksi ja ei-toivotuksi. Poiketen modernistisesta nationalismin paradigmat etnisesti rakentuvan kansallisvaltion periaate ymmärrettiin näissä keskusteluissa useimmiten tärkeimpänä normina nationalismin määritelmässä.¹¹

Modernistisen paradigman mukaista nationalismia muistutti kansalaisnationalismiksi nimeämäni suuntaus. Se toisti ja tuotti näkemyksiä kansakuntien olemassaolosta, erityisesti Venäjän kansakuntien yhteistä ja niitä solidaarisesti määrittävää historiaa, kieltä (venäjää) ja kulttuuria. Näistä käsityksistä oli tunnistettavissa neuvostoliittolainen idea kansallisuudesta ja etnisyydestä yhtäältä virallisesti tilastoitavana määreenä, toisaalta historiallisena sukujuurten perintönä (Aktürk 2012, 200). Myös alueellinen nationalismi pyrki luomaan niin sanottua Karjalan alueellista kuviteltua yhteisöä, vaikkei sitä yhteisöä erillisenä kansana esitettykään.

Karjalaisuuden elementit

Karjalaisuuden kansallisen idean voi sanoa rakentuneen internetissä yksinkertaisesti seuraavien elementtien summasta: tila, kieli, historia, sukujuuret ja kulttuuri. Tässä luvussa käsittelen näille tekijöille annettuja merkityksiä. Venäjän tutkimuksessa usein esitetyn näkemyksen mukaan maantieteellä on erityisen voimakas rooli venäläisessä maailmankuvassa (esim. Helanterä & Tynkkynen 2003; Etkind 2009). Tähän yhdistyvät käsitykset Venäjästä maailman suurimpana valtiona, sen lähes loputtomista luonnonvaroista sekä lujista valtion rajoista aiempien sukupolvien työn perintönä. Hypoteesini tässä tutkimuksessa oli, että Karjalan tasavallan asukkaat olisivat omaksuneet karjalaisuuden osaksi minuuttaan paikallisuuden kautta. Tutkimusaineistosta ilmeni kuitenkin, etteivät edes

¹¹ Modernistisen paradigman mukaan kansakunta ei ole biologinen tai objektiivinen vaan sosiaalisesti rakennettu yhteisö (Hirschi 2011, 22).

regionalistit viitanneet selvästi paikallisuuteen nimellisesti karjalaisuutena. Etnisen ryhmän lisäksi ”karjalaisiksi” kutsuttiin lähinnä paikkoja niiden nimien mukaan. Alueidentiteetti ilmaistiin epäsuorasti, esimerkiksi paikallistietona, kun ihmiset halusivat korostaa omakohtaista tietoa ja auktoriteettia Karjalaan liittyen.

Vaikka karjalaiseen paikallisuuteen vedottiin vahvistettaessa omien Karjalaa koskevien argumenttien legitimitettä, sen osuus itsen ja toiseuden erottelussa oli useille kirjoittajille vähäinen. Maantieteen merkityksellisyys korostui kuitenkin siinä, että tila, johon karjalaisuus liitettiin, ja jossa sille annettiin merkitystä, oli rajoittunut vain Karjalan tasavaltaan. LJ:n ja VK:n keskusteluissa ei viitattu karjalan kielen, kulttuurin tai geneettisen perimän omaaviin ihmisiin tasavallan 70 vuotta vanhojen rajojen ulkopuolella. Kirjoituksissa viitattu yleistieto karjalaisten vähyydestä toimi niin sanotusti diskursiivisesti pakottavana totuutena siitä, mikä on mahdollista ja se perustui selvästi tasavallan viralliseen väestönlaskentaan. Tasavallan rajat määrittivät käsityksiä eri ryhmien väestöllisistä osuuksista, minkä kautta käsitettiin muun muassa poliittiset valtasuhteet. Ainoat alueellisen vaihtelevuuden huomautukset kirjoituksissa viittasivat siihen, kuinka (ainakaan) kaupungeissa karjalaisia ei näy eikä kuulu. Rajojen kiistämättömyyden vuoksi spekulatioita Karjalan tasavallan, Tverin alueen, Karjalan kannaksen ja Suomen alueiden yhdistämisestä ei esiintynyt. Tällaisia spekulatioita olisi voinut odottaa, sillä tutkimusaineiston keskusteluissa nationalismi ymmärrettiin usein rajoja väestöpohjan mukaan haastavana ideologiana.

Karjalan alueidentiteetissä korostui ensisijaisesti sen yhteenkuuluvuus Venäjään, mihin keskusteluissa viitattiin toistuvasti. Muita Karjalan tasavallan alueellisia yhteyksiä, kuten Luoteinen federaatiopiiri tai kansainvälinen Barentsin Euroarktinen alue, ei sen sijaan mainittu. Kirjoittajat eivät myöskään suoraan viitanneet olevansa kotoisin maaseudulta tai tuntevansa syrjäkyliä ja niiden asukkaita. Keskusteluun osallistumisen näkökulmasta Karjalan maaseutukylät näyttivät olevan RuNetin julkisten keskustelujen marginaalissa huolimatta internetin periaatteessa tarjoamasta osallistumismahdollisuudesta.

LJ:n ja VK:n keskusteluissa ilmeni toisinaan käsitys, jonka mukaan tasavallan nimikkokansan tulisi omata enemmän merkityksellisyyttä ja vaikutusvaltaa kuin mitä karjalaisilla on Karjalan tasavallassa. Tämä ilmeni paitsi vaatimuksissa kohdistaa erilaisia yhteiskunnan voimavaroja enemmän karjalaisille, myös nykytilanteen ongelmallisuuteen karjalaisten vähäiseen näkyvään vaikuttamiseen nimikkotasavallan julkisessa tilassa. Kuva 4 esittää yhden RuNetin suosituista meemeistä, jossa meemin tekijä voi täyttää poliitikko Vladimir Žirinovskin eleiden alle haluamansa tekstit. Vuonna 2012 meemiä käytettiin keskusteluketjun aloituksessa kuvaamaan ihmettelyä tasavallasta, josta vaikuttaa puuttuvan

nimikkoryhmä.

Kuva 4: Meemi Vladimir Žirinovskista: “Menin Karjalaan... Nämä puhuvat venäjää, nuo ruotsia!”¹² Missä ovat karjalaiset?” (2012)¹³

Tämä meemi kuvaa sitä, kuinka karjalan kielen julkinen kuulumattomuus yhdistettiin karjalaisten läsnäolon puuttumiseen. Toisaalta hiljaisuutta selitettiin toisessa viestissä karjalaiseen kansallisuuteeseen kuuluvalla hiljaisella mukautuvaisuudella. Kuva 4 havainnollistaa hyvin karjalaisuuden diskursiivista kytkeytymistä kieleen, mikä ilmeni kenties voimakkaimpana yksittäisenä karjalaisuuden niin sanotun elinvoiman määreenä RuNetissa. Yhdessä keskusteluketjusta näitä normeja kyseenalaistettiin esimerkeillä englanninkielisistä irlantilaisista tai korostamalla muiden määreiden merkitystä, kuten ihmisten tietoisuutta omasta karjalaisuudestaan, kulttuurista ja sukujuurista.

Tutkimusaineiston kokonaisuuden perusteella olen erottanut neljä eri tapaa, joilla karjalan kielen käytölle annettiin merkityksiä:

- 1) karjalaisuuden omalaatuisuuden korostaminen (suhteessa venäläisyyteen)

¹²Venäjän Karjalassa suomalaisiin on toisinaan viitattu ruotsalaisina, johtuen kirkkokunnan merkityksestä ryhmien erottajana sekä heidän kuulumisesta Ruotsiin keskiajalta vuoteen 1809 (ks. Björn 2013, 410, 423).

¹³ En onnistunut tavoittamaan kyseisen kuvan julkaisijaa julkaisuluvan pyytämistä varten koska alkuperäinen keskustelu, jossa kuva julkaistiin, on poistettu internetistä eivätkä tarpeelliset tiedot tallentuneet muistiinpanoihini. Päädyin kuitenkin käyttämään kuvaa koska se ei ole luonteeltaan arka, loukkaava tai henkilökohtainen. Koska kuvaa käytettiin keskusteluketjun avauksena, kuvan käyttöä voi perustella sen alkuperäisen käyttötarkoituksen hengellä.

- 2) poliittisen keskustelun provosointi ”nationalistisilla” ideoilla
- 3) kielen institutionaalisen käyttökelpoisuuden ja elinvoiman vakuuttaminen
- 4) henkilökohtaisen osaamisen ja kiinnostuksen osoittaminen karjalaisuutta ja karjalan kieltä kohtaan.

Syyt sille, miksi karjalan kielen käyttö itsessään tulkittiin tavoitteelliseksi kannanotoksi, jakautuivat siis pääpiirteittäin positiivisiin uskomuksiin jalosta pyrkimyksestä ja kritiikkiin nationalistisista provokaatioista. Tämä ilmeni muun muassa, kun RuNetissa keväällä 2014 jaettiin uutisartikkeli ruokakaupan hintalapuista, jotka kansalaisjärjestö Nuori Karjala oli kääntänyt karjalaksi. Artikkelin kommentteista osassa tekoa kehuttiin toivottuna tukena karjalan kielelle ja toisissa kommentteissa artikkelin julkaisua kritisoiin vedoten siinä annetun ylistävän julkisuuden tarpeettomuuteen ja jopa provosointiin. Provokaatiosyytösten kontekstista on hyvä huomioda, että karjalaisuuden kansallisia ideoita korostaneet yksilöt ja ryhmät käyttivät kirjoituksissaan karjalaa kielellisenä tehokeinona. Useimmiten he kuitenkin pyrkivät välttämään asiansa leimautumista poliittiseksi ja he perustelivat karjalan käyttöä tavoitteena itsessään, sillä se julistaa ja tukee karjalaisuuden olemassaoloa.

Uutisen herättämä kritiikki ei puolestaan sinänsä kohdistunut periaatteellisesti kielen käyttöön, vaan siinä kyseenalaistettiin kielikysymyksen ideologiset motivaatiot sekä yhteiskunnallinen tärkeys. Kritiikissä heijastui muissakin asiayhteyksissä ilmennyt käsitys siitä, kuinka karjalan kielen elvytys on epärealistinen ja siksi turha hanke nykyisen väestökehityksen ja yleisen kiinnostuksen sanelemassa sosiaalisissa realiteeteissa. Tällä käsityksellä perusteltiin myös teoriaa siitä, kuinka karjalaisuuden puolustamisen verukkeella peiteltäisiin muita poliittisia tavoitteita, jotka pahimmillaan voivat liittyä etnisen nationalismiin ja yhteiskunnallisten hajanaisuuden edistämiseen. Toisista aiheita käsitelleistä keskusteluista ilmeni, että karjalaisuuden yhteiskunnallisen aseman ajaminen herätti epäilyksiä erityisesti silloin kun kyseessä oli jokin muu kuin karjalainen taho. Alla olevassa kommentissa kehotukseen tehdä karjalan kielestä tasavallan virallinen kieli ja sen myötä pakollinen kieli vastattiin vaatimalla kehotuksen tekijää todistamaan oma kielitaitonsa sekä kielen käyttökelpoisuus:

voit oppia vain sitä, mikä on olemassa, mutta miksi oppia sellaista, mitä ei ole? Karjalan kielestä puhuttaessa voit ymmärtää, että väestönlaskennan mukaan 15 000 ihmistä puhuu sitä, joten mitä kieltä sinä puhut? Et vastannut vielä; et ole karjalainen, mikäli et tiedä mitään karjalan kielestä. Muuten, mikä on ”helikopteri” karjalaksi? – – kuvitelkaa algebran 11. luokan oppitunti karjalaksi, jonka kirjakieli syntyi tasavallan hallituksen päätöksellä vuonna 2007. Mihin korkeakouluun tällaisesta koulusta voi päästä? Juuri tällainen havainnollistuu

Ukrainassa. (2014)

Karjalan kielen elvytystä vastustavissa kirjoituksissa vedottiin harvinaisen kielen vähäisiin hyötyihin julkisessa kanssakäymisessä ja etenkin sen hyödyttömyyteen ihmisten urakehityksessä. Tämän kritiikin mukaan venäjän kielellä ei ole edellä mainittuja heikkouksia, ja sen käyttökelpoisuudella oikeutettiin venäjän hallitsevaa roolia Karjalan tasavallassa. Kyseisen käsityksen negatiivisuudesta huolimatta myös karjalaisuuden elvytyksen puolesta puhuvien kirjoitukset saattoivat tunnistaa karjalan kielen ongelmaksi sen instituutionaalisen heikkouden. He kuitenkin perustelivat tätä heikkoutta karjalan kustannuksella tapahtuneella suomen ja venäjän kielten pitkäaikaisella ja epäoikeudenmukaisella tukemisella julkisissa instituutioissa, kuten kouluissa ja lehdistössä. Näkemyserot Karjalan alueen historian harmonisuudesta heijastuivat paitsi kysymykseen siitä, ovatko karjalaiset venäläistyneet sovullisesti vai pakosta, myös kulttuurin tulkintaan. Vaikka aihetta käsiteltiin vain parissa keskustelussa, niin siihen liittyen ilmeni jyrkkiä näkemyseroja siitä, onko Karjalan historiallinen kulttuuri juuri suomalais-ugrilaista vai enemmän monikansallisesti venäläistä. Yhdessä näistä viestiketjusta Karjalan tasavallan kulttuuristen symbolien, kuten Kalevalan, kansanmusiikin ja Kižin rakennusten käsittäminen karjalaisina kyseenalaistettiin esittämällä niiden olevan yhteisiä kaikille alueen historiallisille kansoille, venäläiset mukaan lukien.

Siinä missä 2010-luvun alkuun ajallisesti sijoittuvassa tutkimusaineistossani korostui erityisesti kielen merkitys karjalaisuudelle, niin uskonto oli poissaoleva elementti. Tämä on erikoista sikäli, että ennen 1800-luvun kansallisaatteen leviämistä oli uskonto kielen sijaan yhteisöjen ryhmäjäsenyyksien keskeinen määrittäjä Karjalassa niin venäläisten, ruotsalaisten kuin suomalaistenkin aikalaisdokumenteissa ja kuvauksissa. Slavofiilit korostivat tätä näkemystä vielä myöhemminkin (Björn 2013). Uskonnon poissaolo RuNetin keskusteluissa saattoi johtua esimerkiksi kirjoittajien maallistumisesta tai haluttomuudesta keskustella tästä intiimistä aiheesta. Uskonnon karjalaisuudelle antaman merkityksen ohittaminen on joka tapauksessa yhdenmukainen sen diskursiivisen käytännön kanssa, että karjalaisuuden omalaatuisuutta käsiteltiin juuri suhteessa venäläisyyteen. Uskonnon merkityksellisyyden korostaminen olisi ollut periaatteessa yhteensopivaa kansalaisnationalismin diskurssin kanssa, sillä ortodoksisuus yhdistää karjalaisia ja etnisiä venäläisiä. Se puolestaan korostaisi esimerkiksi suomalaisuuden ja länsimaalaisuuden toiseutta.

Myös geneettisen perimän aihepiiriä voi kuvailla tabuksi, mutta sitä kuitenkin käsiteltiin aineistoni keskusteluissa, vaikkakin tunteellisesti ja varsin latautuneesti. Kansallismielisyys

mustamaalattiin useimmiten yhdistämällä se juuri veren perintöä korostavaan etnonationalismiin, mihin valtaosa kirjoittajista ei halunnut tulla yhdistetyksi. Toisaalta sukujuurten merkitys kyllä tunnistettiin tärkeäksi osaksi ihmisten karjalaisuutta. Kirjoittajien käsitykset poikkesivat selvästi siinä, säilyykö ihminen karjalaisena veren perintönsä ansiosta, vaikka hän ei voisi osoittaa kansallista kulttuuriaan ja kieltään. Melko suosittu käsitys vaikutti käytännössä olevan, että ihmisten karjalaisuus ikään kuin loppuu heidän sukujuuristaan huolimatta, silloin kun he muuttavat kulttuurinsa, kielensä ja minäkuvansa venäläisiksi. Tätä käsitystä tuki erityisesti, muttei yksinomaan, kansallisnationalistinen ajattelumalli. Alla esitetty sitaatti on aineistossani tässä suhteessa poikkeuksellinen kirjoitus, koska siinä karjalaisia sukujuuria ei nähdä ikään kuin väistyvänä ominaisuutena suhteessa venäläisyyteen:

Lukuisat seka-avioliittojen jälkeläiset muodostavat (Karjalan) tasavallan asukkaiden enemmistön. Tämä hajaantunut enemmistö on tienhaarassa maailmassa, jossa jokainen kansa etsii omaa ainutlaatuista identiteettiään, mutta tämä enemmistö voi päättää, tullako kasvottomiksi venäläisiksi balalaikkoineen, vodkineen ja matrjoška-nukkeineen, vai muinaisten karjalaisten, Kalevalan ja salaperäisen hyperborean¹⁴ perillisiksi. Jälkimmäisestä tulisi muodostua perusta kaikkien tasavallan asukkaiden yhdistymiselle yhdeksi kansaksi ja yhdeksi perheeksi. (2013)

Tässä kirjoituksessa korostuu pyrkimys erikoisuuteen paitsi sukujuurten, myös karjalaisen kulttuurin ja historian avulla. Tavoite erottautua venäläisyydestä omanlaiseksi ryhmäksi oli yksi syy, mihin perustuen ihmiset halusivat korostaa Karjalan alueen kulttuurien sidonnaisuutta karjalaiseen tai suomalais-ugrilaiseen etnisyyteen. Tässä ilmeni eräänlainen huoli siitä, että mikäli omaa perinnettä ei pystytä erottamaan venäläisestä toisesta, se on pois omasta identiteetistä. Tästä huolimatta paikalliskulttuurin juhlistaminen oli yleisesti hyväksytty tapa tuoda julki kollektiivisia identiteettejä.

Lopuksi

Tässä artikkelissa olen tarkastellut karjalaisuutta havainnoimalla sille annettuja diskursiivisia merkityksiä VKontakten ja LiveJournalin nationalismia koskevissa keskusteluissa vuosina 2010–2014. Näiden keskusteluiden perusteella olen tehnyt kategorisen jaottelun kansalaisnationalismin, alueellistavan nationalismin ja etnisen nationalismin diskursseihin. Tämä jaottelu auttaa niin sanotun foucault’laisen diskurssianalyysin avulla ymmärtämään

¹⁴ Hyperborea on kreikkalaiseen mytologiaan perustuva kaukainen pohjoinen maa.

tietoa ja valtaa tuottavia ideoita ja uskomusjärjestelmiä, jotka vaikuttavat toimintaan, tässä tapauksessa erityisesti verkkokeskusteluun karjalaisuudesta ja siihen eri tavoin liitetystä nationalismista. Nationalismin kontekstin ansiosta tämä tutkimus ei käsittele ryhmäsidonnaisuuksia liittyen vain karjalaisuuteen, vaan myös yleiseen keskusteluun Venäjän kansallisuuksista ja etnisyyksistä. Eräiden karjalaisuuteen perinteisesti liitettyjen ominaisuuksien, kuten vaatteiden, ruokakulttuurin ja hengellisyyden, voidaan arvella jääneen aineistossani mainitsematta johtuen niiden vähäisestä kiistanalaisuudesta sekä nationalismin kontekstista.

Karjalainen kulttuuri käsitettiin lähes kiistattomasti hiipuvana, mikä pohjautui väestönlaskennan laskeviin lukuihin sekä ihmisten omien havaintojen puutteeseen karjalaisista. Sisäistetty usko etenkin tilastollisten karjalan kielen puhujien määrän vastaavuuteen karjalaisten olemassaolon kanssa ilmeni voimakkaana. Tämä vaikutti välillisesti siinä, kuinka ihmisten julistautumista karjalaisiksi kulttuurin ja sukujuurten perusteella vähäteltiin keskusteluissa. Väestönlaskun tilastoissa ei näy ihmisiä, jotka tuntevat itsensä kuuluvaksi yhtä aikaa useampaan kansalliseen ryhmään, mutta tätä järjestelmää kyseenalaistettiin aineistoni keskusteluissa odottamaani vähemmän. Hybridi-identiteettien käsitteellistä tuottamista havainnollisti tutkimuksessani lähinnä alueellistavaksi nationalismiksi nimeämäni suuntaus pluralismin edistäjänä. Siihen assosioituu kuitenkin oppositiohenkisyys Venäjän keskittävää valtapolitiikkaa kohtaan, mikä voi olla leimallisuutensa vuoksi ihmisiä luotaantyöntävää.

RuNetissa karjalaisiksi ja Karjalan tasavallassa asuviksi itsensä esittävät keskustelijat vastustivat heihin tasavallan ulkopuolelta sekä muutoin auktoriteetin puolesta yläpuolelta liitettyjä käsityksiä. Nämä normivaltaa haastavat puheenvuorot profiloituivat tutkimusaineistossani kuitenkin muutamiiin Karjalan kaupunkeihin. Keskusteluissa kiistaa syntyi myös siitä, tulisiko turvata pienten ryhmien, kuten karjalaisten, identiteettejä vai onko se eturistiriidassa Venäjän yhteisen kansallisen yhtenäisyyden ja järjestyksen kanssa. Tämän perusteella vaikuttaa siltä, että yleinen epäluottamus yhteiskunnan kestävyyyteen sosiaalisen moninaisuuden tuomien haasteiden edessä aiheuttaa vastustusta kansallismielisyyden ilmauksia kohtaan.

On tuskin yllättävää, että karjalaisuutta ei LJ:n ja VK:n kirjoituksissa käsitelty ilman sen yhteen kietoutunutta suhdetta venäläisyyteen: Karjalan alue käsitettiin historiallisena osana Venäjän territoriota, jota karjalaiset ovat asuttaneet yhdessä etnisten venäläisten kanssa. Molempien ryhmien geneettisen perimän mainittiin sekoittuneen toisiinsa seka-avioliittojen

kautta. Samoin kulttuuri tulkittiin yhteiseksi jaetun (paikallis-)historian ja kielen perusteilla. Tästä huolimatta venäläisistä kirjoitettiin lähes hegemonisesti karjalaisten toisena, johon eroja verrattiin. Vaihtoehtoisena toiseutena olisi voinut toimia myös historiallisesti ja fyysisesti läheinen suomalaisuus. Myöskään vepsäläisiä ja muista suomensukuaisia ei refleктоitu karjalaisuuteen.

Vaikka RuNetin sisältöjen valvontaa on lisätty Venäjällä, se tarjoaa ruohonjuuritasolla edelleen moniin muihin yhteiskunnallisiin foorumeihin verrattuna hyvät edellytykset julkisen keskustelun aihelistaan vaikuttamiseen sekä mielipiteiden ilmaisuun. Nationalismin näkökulma RuNet-keskusteluissa tuo esiin kiisteltäviä ja torjuttuja piirteitä karjalaisuutta koskevissa käsityksissä. Keskeisin näistä aihepiireistä on niin sanotulle etniselle verenperimälle annettu merkitys, jota leimaavat voimakkaasti latautuneet assosiaatiot separatismiin, ekstremismiin, sovinismiin ja natsismiin. Samalla käsitykset nationalismin vahingollisuudesta Karjalassa paikallisesti ja laajemmin Venäjällä vaikuttivat keskusteluiden kulkuun.

Tutkimusaineistoni kirjoitukset olivat pääosin melko lyhyitä, mikä määritteli merkittävästi tutkimukseni raameja ja lisäsi asiayhteyksistä tekemäni tulkinnan merkitystä. Jotta analyysiäni voisi paremmin suhteuttaa laajempaan sosiaaliseen kontekstiin, sitä tulee tarkastella suhteessa muuhun asiaankuuluvaan tutkimukseen. Esimerkiksi sukupuolentutkimuksen lähtökohdista voisi huomata karjalaisuuden ja venäläisyyden käsitysten jakautuvan maskuliinisuuden ja feminiinisuuden mielikuvien välillä: karjalaisuuteen liitettiin pehmeitä, pidättäytyviä ja mukautuvaisia piirteitä, kun taas venäläisyys liitettiin moderniin yhteiskuntaan ja julkiseen tilaan. Kuinka nämä sisäistetyt käsitykset vaikuttavat itseyden ja toiseuden tuottamiseen?

Lopuksi nostan vielä esiin muutostekijöitä, joiden voi odottaa vaikuttavan verkon kansalaisuuskeskusteluihin. Karjalaiseksi itsensä tunnistavien pääsy RuNetiin 2010-luvun edetessä voi yhtäältä vähentyä negatiivisen väestökehityksen myötä sekä toisaalta lisääntyä internet-verkon maantieteellisen saatavuuden parantuessa. Toisaalta nationalismin tapaisista yhteiskunnallisesti aroista aiheista keskustelu voi RuNetissa muuttaa muotoaan myös internetin valvonnan ja sensuurin kiristämisen myötävaikutuksesta. Se heikentäisi kenties ennustettavuutta siitä, kuinka hyväksyttävänä sosiaalisesti pidetään pienten ryhmien tarvetta ilmaista kansallistunnetta Venäjällä. Toisaalta nämä keskustelut voivat tulla aiempaa suljetummiksi ja pienempää joukkoa koskeviksi.

Internet-lähteet

- Askerov, Ali 2011: ”Hvatit kormit Kavkaz? Kogo na samom dele kormit Rossija?”
<http://tanci-kavkaza.ru/xvatit-kormit-kavkaz/> (Julkaistu 23.11.2011; katsottu 2.4.2018.)
- Gerber, Theodore 2014: *Beyond Putin? Nationalism and Xenophobia in Russian Public Opinion*. Julkaistu 1.11.2014 https://twq.elliott.gwu.edu/beyond-putin-nationalism-and-xenophobia-russian-public-opinion#endref_en0003 (Katsottu 4.2.2015.)
- Greenhall, Robert 2012: *LiveJournal: Russia's Unlikely Internet Giant*.
<http://www.bbc.co.uk/news/magazine-17177053> (Julkaistu 1.3.2012; katsottu 4.2.2015.)
- Kareliastat 2013: *O demografitseskikh i sotsialno-ekonomitseskikh harakteristikah naselenija otdelnyh natsionalnostei Respubliki Karelia (po itogam Vserossiiskoi perepisi naselenija 2010 goda)*.
http://krl.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_ts/krl/resources/00a014004ee27f9e814c813467c8ff84/2_%D0%9E+%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%85+%D0%B8+%D1%81%D0%BE%D1%86.doc (Julkaistu 14.3.2013; katsottu 30.3.2018.)
- LiveJournal*: <http://www.livejournal.com/about/> (Katsottu 4.2.2015.)
- Sova-center.ru: <http://www.sova-center.ru/en/misuse/> (Katsottu 20.4.2018.)
- Tadviser.ru 2018: Smartfony (rynok Rossii).
[http://www.tadviser.ru/index.php/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F:%D0%A1%D0%BC%D0%B0%D1%80%D1%82%D1%84%D0%BE%D0%BD%D1%8B_\(%D1%80%D1%8B%D0%BD%D0%BE%D0%BA_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8\)](http://www.tadviser.ru/index.php/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F:%D0%A1%D0%BC%D0%B0%D1%80%D1%82%D1%84%D0%BE%D0%BD%D1%8B_(%D1%80%D1%8B%D0%BD%D0%BE%D0%BA_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8)) (Julkaistu 22.3.2018; katsottu 24.3.2018.)

Kirjallisuus

- Aktürk, Şener 2012: *Regimes of Ethnicity and Nationhood in Germany, Russia, and Turkey*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Anderson, Benedict 2007: *Kuvitellut yhteisöt. Nationalismin alkuperän ja leviämisen tarkastelua*. Tampere: Vastapaino.
- Bezrogov, Vitaly 2012: 'If the war comes tomorrow'. Patriotic Education in the Soviet and Post-Soviet Primary School. Teoksessa *Soviet and post-Soviet Identities*. Toimittaneet Mark Bassin & Catriona Kelly. Cambridge: Cambridge University Press. 113–128.
- Björn, Ismo 2013: Kuka puhuu Karjalasta, puhuiko kukaan karjalaa? Teoksessa *Karjala-kuvaa rakentamassa*. Toimittanut Pekka Suutari. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 404–437.

- Bloch, Joel 2004: The Internet as a Glocal Discourse Environment. *Language Learning & Technology* Vol. 8, Nro. 3, September 2004, 83–89.
- Dounaevsky, Hélène 2013: Building Wiki-history. Between Consensus and Edit Warring. Teoksessa *Memory, Conflict and New Media. Web wars in post-socialist states*. Toimittaneet Ellen Rutten, Julie Fedor & Vera Zvereva. New York: Routledge. 130–142.
- Elenius, Lars 2007: *Challenges of Globalisation and Regionalisation*. Luleå: Luleå University of Technology.
- Etkind, Aleksander 2009: The Kremlin's Double Monopoly. Teoksessa *Russia Lost or Found. Patterns and Trajectories*. Toimittaneet Hiski Haukkala & Sinikukka Saari. Helsinki: Edita.
- Faist, Thomas 2007: Introduction. The Shifting Boundaries of the Political. Teoksessa *Dual Citizenship in Global Perspective. From Unitary to Multiple Citizenship*. Toimittaneet Thomas Faist & Peter Kivisto. New York: Palgrave Macmillan. 1–25.
- Giuliano, Elise 2011: *Constructing Grievance. Ethnic Nationalism in Russia's Republics*. Ithaca: Cornell University Press.
- Goode, Paul 2011: *The Decline of Regionalism in Putin's Russia. Boundary Issues*. New York: Routledge.
- Gorny, Eugene 2009: *A Creative History of the Russian Internet. Studies in Internet Creativity*. University of London, Goldsmiths College.
- Helanterä, Antti & Tynkkynen, Veli-Pekka 2003: *Maantieteelle Venäjä ei voi mitään*. Helsinki: Gummerus.
- Hirschi, Caspar 2011: *The Origins of Nationalism. An Alternative History from Ancient Rome to Early Modern Germany*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hänninen, Sakari 2010: Poliitiikka hallinnan analytiikassa. Teoksessa *Hallintavalta*. Toimittaneet Jani Kaisto & Miika Pyykkönen. Helsinki: Gaudeamus. 71–94.
- Kendall, Gavin & Wickham, Gary 1999: *Using Foucault's Methods*. London: Sage.
- Kukulin, Ilya 2013: Memory and self-legitimization in Russian blogosphere. Argumentative practices in historical and political discussions in Russian-language blogs of the 2000s. Teoksessa *Memory, Conflict and New Media. Web Wars in Post-socialist States*. Toimittaneet E. Rutten; J. Fedor, & V. Zvereva. New York: Routledge. 112–129.
- Liikanen, Ilkka 2013: The West and Co-operation with the West in Late and Post-Soviet Ethnic Mobilization in Russian Karelia. Teoksessa *The EU-Russia Borderland. New Contexts for Regional Cooperation*. Toimittaneet Heikki Eskelinen, Ilkka Liikanen & James W. Scott. New York: Routledge. 60–86.
- Lonkila, Markku; Špakovskaja, Larisa & Tortšinski, Filip 2017: Venäjänkielisen internetin

poliittisen sääntelyn kiristäminen. *Idäntutkimus* 4/2017, 21–36.

Melin, Harri 2007: Tapaus Kontupohja. *Idäntutkimus* 4/2007, 45–46.

Neumann, Iver 2010: Governing a Great Power. Russia's Oddness Reconsidered. Teoksessa *Governing the Global Polity. Practice, Mentality, Rationality*. Toimittaneet Iver Neumann & Ole Jacob Sending. Ann Arbor: The University of Michigan Press Cop.

Turtiainen, Riikka & Östman, Sari 2013: Verkkotutkimuksen eettiset haasteet. Armi ja anoreksia. Teoksessa *Otteita Verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*.

Toimittaneet Salla-Maaria Laaksonen, Janne Martikainen & Minttu Tikka. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Yarovoy, Gleb 2007: *Regionalizm i transgranišnoje sotrudnitšestvo v Europe*. Sankt Peterburg: Norma.

Østbø, Jardar 2015: Divided by the Desire for Peace. A Frame Analysis of the Twitter Mobilisation ahead of the Russian Peace March 21 September 2014. *Digital Icons. Studies in Russian, Eurasian and Central European New Media*, No 13 (2015), 91–131.